

Asia: VN/7747/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Yleistukilaki

Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomainen yleistuen saamisen edellytykseksi

Työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettaminen yleistuen saamisen edellytykseksi asettaa työnhakijat eriarvoiseen asemaan ja rikkoo yhdenvertaisuuden periaatetta. Kyseessä on perusturva, jonka tulee olla kaikille sama.

- **Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi asetettaisiin vaatimus työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon täyttämisestä. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta**

Työssäoloehto ohjaa maahanmuuttajia työmarkkinoille, mikä sinänsä on kannatettavaa. Onnistuakseen se kuitenkin vaatii työpaikkoja ja palveluita, jotta esityksen tavoitteleva hyöty ei muutu päinvastaiseksi. Onnistunut kotoutuminen ja työllistyminen ovat yhtä lailla sidoksissa yksilön ominaisuuksiin, oppimisvalmiuksiin ja terveydentilaan, kuten myös alueella olemassa oleviin työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksiin, rakenteisiin sekä niitä edistävien palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Työssäoloehdon täytyminen tai kielitaidon osoittaminen ei näistä syistä ole yhdenvertaista.

- **Vaihtoehtoisesti tavanomaisen yleistuen edellytykset voisi täyttää kolmen vuoden asumisella Suomessa. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta**

-

Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

-

- Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, jonka äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta

-

- Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (Eurooppalaisen viitekehyksen mukainen B1.1 taso) kielen kahdella osa-alueella. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta

-

- Esityksessä on arvioitu, että suurin osa osoittaisi kielitaitonsa kotoutumiskoulutuksesta saatavalla todistuksella. Lisäksi mahdollistettaisiin maksuton keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista

-

- Kielitaidon osoittamisen tavat määritettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Näkemyksenne tätä koskevan asetuksenantovaltuuden antamisesta

-

- Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta

-

- Esityksen toimeenpanoon liittyy sekä Kelan että työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta

-

Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n mukaisen ulkomaalaista koskevan rajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluvalla maassa olevien osalta

-

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki

Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuuajasta

Huomioiden uusi kahden vuoden kotoutumisaika, kuusi kuukautta on liian pitkä aika palveluiden käynnistymisen osalta. Käytännössä pitkä määräaika ohjaa suurelta osin sitä, että palvelut saatetaan

käynnistää vasta puolen vuoden kuluttua. Palveluun pääsemisen takuu aika on sinänsä kannatettavaa, mutta sen tulisi olla lyhyempi. Lyhyempi takuu aika mahdollistaisi työllistymistä tukevaan tai suomen kielitaitoa edistävään palvelun piiriin pääsemisen nopeammin Suomeen saapumisen jälkeen, mikä on tärkeä tekijä kotoutumisprosessin käynnistymisen näkökulmasta. Onnistunut toimeenpano edellyttää, että työvoimaviranomaiselle varmistetaan tarvittavat resurssit.

Näkemyksenne takuuajan kuluessa tarjottavista palveluista

Yksi malli ei toimi kaikille koska maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä (esim. korkeasti koulutettu vs. luku- ja kirjoitustaidoton) eli heillä on yksilölliset tarpeet, joten palveluiden pitäisi olla räätälöitävissä.

Näkemyksenne takuuajan toteutumisen valvonnasta

-

Laki yleisistä kielitutkinnoista

Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

Maksuton YKI-tutkinnon suorittamismahdollisuus on kannatettavaa maahanmuuttaneiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta, mutta testipaikkojen määrä on taattava, jotta myös alueet ovat yhdenvertaisia. Esimerkiksi Lapissa pitkät välimatkat sekä vähäinen julkinen liikenne asettavat haasteita saavutettavuudelle.

Esityksen vaikutukset ja perustelut

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

Työn merkityksen korostaminen kotoutumisen avaintekijänä sekä maahanmuuttajan oman vastuun vahvistaminen kielen oppimisesta ja työmarkkinoille pääsystä ovat sinänsä kannatettavia tavoitteita. Käytännön toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi tulisi kuitenkin kepin sijasta olla enemmänkin porkkanaa, eli tarvittavan tuen varmistaminen kielenoppimisen ja työllistymisen tueksi. Taloudellisen tuen kytkeminen kielenoppimisen edistymiseen voi vaarantaa perustoimentulon ja sitä kautta heikentää myös kotoutumisen mahdollisuutta yhteiskuntaan.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädännön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden vaatimuksiin

-

Voimaantulo

Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

Etuusjärjestelmän muutosten osalta on kannatettavaa, että siirtymäsäännös rajaa jo maassa olevat sen ulkopuolelle.

Kotoutumistuki ja palveluun pääsemisen takuu aika koskisivat tilanteita, joissa henkilö muuttaa Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan. Näkemyksenne tästä siirtymäsäännöksestä

-

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muuta lausuttavaa esityksestä.

-

Perälä Marja
Lapin ELY

Suopajarvi Anne-Mari
Lapin ELY - Lapin elinvoimakeskus, elinkeinot ja osaaminen -osasto